

Список літератури

1. Петриченко В.К. Антифрикционные материалы и подшипники скольжения. – М.: Машгиз, 1954. – 383 с.
2. Захарченко Э.В. и др. Отливки из чугуна с шаровидным графитом. – Киев, Наукова думка, 1986. – 248 с.

Одержано 21.11.12

УДК 339.543.624

А. А. Пислиця, студ. гр. ФК 09-1, І.Л. Загреба, доц., канд. екон. наук
Кіровоградський національний технічний університет

Спеціальні економічні зони в Україні: переваги та недоліки

Стаття розкриває сутність спеціальних економічних зон, їх організацію і функціонування, виявлення недоліків та переваг СЕЗ в Україні.
спеціальна (вільна) економічна зона

Постановка проблеми та її актуальність. Однією з важливих ланок у реалізації принципів відкритої економіки є створення вільних економічних зон. Їх функціонування пов'язується з лібералізацією й активізацією зовнішньоекономічної діяльності. Економіка вільних економічних зон має високий ступінь відкритості зовнішньому світу, а митний, податковий та інвестиційний режим сприятливий для зовнішніх і внутрішніх інвестицій.

Проблеми вільних економічних зон на сучасному етапі розвитку світового співтовариства цікавить багатьох вчених. Деякі науковці, політологи та економісти почали ставити під сумнів таке твердження, що існування вільних економічних зон – це фактор розвитку та благополуччя країн, обумовлюючи це тим, що існують і негативні наслідки.

Метою статті є дослідження спеціальних (вільних) економічних зон в Україні, виділення найбільш характерних позитивних та негативних наслідків функціонування спеціальних економічних зон.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання проблем створення і функціонування вільних економічних зон в Україні досліджували багато науковців, таких як: О.І. Амоша, М.Г. Білопольський, Т.П. Данько, А.В. Клименко, С.В. Куніциним, Н.О. Кухарська, М.А. Левицький, Д.Б. Лук'яненко, Ю.В. Макогон, З.М. Окрут, В.І. Пила, І.Л. Сазонець, І.Ю. Сіваченко, Н.В. Стукало, О.С. Чмир та багато інших. Але практичне функціонування ВЕЗ в сучасних умовах, необхідність розробки шляхів їх розвитку та функціонування потребує подальшого аналізу реалізації ними функцій стимулювання національного виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вільна митна зона - це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а українські товари ввозяться на

територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання [1].

Але у науковій літературі не існує одноставного визначення поняття «вільної економічної зони».

У ст.1 Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» наводиться таке визначення: «Спеціальна (вільна) економічна зона (СЕЗ) являє собою частину території України, в якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності і порядок застосування та дії законодавства України. На території спеціальної (вільної) економічної зони впроваджуються пільгові митні, валютно-фінансові, податкові та інші умови економічної діяльності національних й іноземних юридичних та фізичних осіб». Разом з тим визначається, що статус, термін і територія спеціальної економічної зони встановлюються Верховною Радою України шляхом прийняття окремого закону для кожної спеціальної (вільної) економічної зони [2].

Метою створення спеціальних (вільних) економічних зон є залучення іноземних інвестицій та сприяння їм, активізація спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення і впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку України [2].

Спеціальні економічні зони створюються для досягнення таких головних цілей:

- 1) включення країн у процес розвитку міжнародного поділу праці;
- 2) насичення внутрішнього ринку високоякісною продукцією;
- 3) включення в міжнародний розподіл товарів не тільки по виробничій лінії, але й в області туризму, культури і санаторно-курортної сфери, що веде до збільшення валютних надходжень;
- 4) забезпечення прискореного впровадження у виробництво вітчизняних та іноземних науково-технічних розробок з подальшим використанням їхніх результатів у всій національній економіці країни;
- 5) навчання і підготовка кваліфікованих робітників, інженерів, господарських і управлінських кадрів;
- 6) стимулювання економічного розвитку усіх галузей виробництва;
- 7) в окремих країнах ВЕЗ розглядаються як регіональний метод модернізації економіки в умовах її переходу від адміністративних принципів функціонування до ринкового.

Але основне завдання вільних економічних зон є цілеспрямований господарський розвиток території шляхом залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів та активізації зовнішньоекономічних зв'язків. Території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності організовуються для створення економічного пожвавлення в депресивних районах за допомогою використання внутрішніх ресурсів [3, с.87].

На території України можуть створюватись спеціальні (вільні) економічні зони різних функціональних типів: вільні митні зони і порти, експортні, транзитні зони, митні склади, технологічні парки, технополіси, комплексні виробничі зони, туристсько-рекреаційні, страхові, банківські тощо. Окремі зони можуть поєднувати в собі функції, властиві різним типам спеціальних (вільних) економічних зон [2].

Ватро зазначити, що в Україні на даний момент існує 11 СЕЗ для всебічного сприяння соціально-економічному розвитку регіонів у рамках державної регіональної економічної політики. До них належать: Донецьк, Азов, Закарпаття, Інтерпорт Ковель,

Миколаїв, порто-Франко, порто Крим, Славутич, Яворів, Рені та Курортотоліс Трускавець. Наймасштабніші зображені на табл. 1 [4, с.24-25].

Головними умовами для створення і ефективного функціонування СЕЗ в Україні є вигідне географічне розташування, наявність зовнішньоекономічних зв'язків, наявність природно-кліматичних умов, значних трудових і природних ресурсів. Присутність даних ресурсів дасть можливість випускати конкурентоздатну продукцію, яка буде користуватись попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, що призведе до нарощення виробничого потенціалу регіону та активізації соціально-економічного розвитку країни в цілому.

Таблиця 1 – Спеціальні економічні зони в Україні

Назва СЕЗ	Територія розташування, початок роботи і термін дії	Пріоритетні види економічної діяльності	Очікувані результати діяльності
Донецьк	м. Донецьк, площа – 466 га. 21.07.1998р. 60 років	Машинобудування, приладобудування, електротехнічна промисловість; інноваційні проекти по створенню нових матеріалів та виробничих систем	Передбачає залучити – 500 млн. дол. США; збереження Передбачає залучити – 500 млн. дол. США; старих та створення нових робочих місць – 10 тис.
Азов	м. Маріуполь, Донецька область, площа – 315 га. 21.07.1998р. 60 років	Розвиток експедиційно-складської, транспортно-сервісної та виробничої сфери	Передбачає залучити – 400 млн. дол. США; збереження старих та створення нових робочих місць – 10 тис.
Закарпаття	Ужгородський та Мукачівський райони Закарпатської області, площа – 737 га. 09.01.1999р. 30 років	Транспортна, експедиторська діяльність, митні послуги, обслуговування і зберігання транзитних вантажів, пов'язані з ними фінансові функції	Передбачає залучити – 1300 млн. дол. США; збереження старих та створення нових робочих місць – 10 тис.
Миколаїв	м. Миколаїв, площа – 865 га. 01.01.2000р. 30 років	Машинобудування, суднобудування та приладобудування; оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, виробництво промислових газів, перероблення пластмаси; будівництво, енергетика, зв'язок	Передбачає залучити – 650 млн. дол. США; збереження старих та створення нових робочих місць – 33 тис.
Курортотоліс Трускавець	м. Трускавець, Львівська область, площа – 774 га. 01.01.2000р. 20 років	Лікувально-оздоровчі комплекси; виробництво мінеральних вод; рекреаційний туризм, асенізація, наукові дослідження у галузі охорон здоров'я	Передбачає залучити – 100 млн. дол. США; збереження старих та створення нових робочих місць – 14,5 тис.

Для більш успішного функціонування СЕЗ є також інформаційне забезпечення інвесторів про можливості регіону розвивати ту чи іншу галузь виробництва, а також надання інформації про потенційних інвесторів, особливо їхній фінансовий стан. Рівень інформаційного забезпечення свідчить про високий рівень розвитку регіону і має вирішальне значення при вирішенні важливих питань.

Переваги створення СЕЗ:

1. Переваги для іноземного капіталу:

- податкові пільги;
- доступ до національного та регіонального ринків;
- забезпечення більш низьких виробничих витрат;
- можливість фінансування за зниженими процентними ставками;
- право власності на землю.

2. Переваги для національної економіки та економіки регіону:
 - структурна перебудова національної та регіональної економіки;
 - більш раціональне використання місцевих природних ресурсів;
 - одержання новітніх технологій;
 - розвиток торговельно-експортних операцій, експортно-товарного виробництва;
 - підвищення зайнятості населення, створення нових робочих місць і, як результат, зниження безробіття;
 - нові можливості для підготовки та перепідготовки кадрів;
 - створення сприятливих умов для міжнародного кредитування, одержання нових джерел фінансування;
 - тимчасовий захист національної та регіональної економіки від міжнародної конкуренції на внутрішньому ринку [5].

Основними недоліками СЕЗ є корупція з боку державних чиновників при наданні пільг та інших преференцій окремим компаніям і підприємствам, а також інші зловживання, у зв'язку з недосконалістю державних органів влади і громадського контролю за їх діяльністю [6].

Інструменти галузевого, секторного та територіального стимулювання ділової активності, які потребують вдосконалення, так як виступають недоліками СЕЗ:

- несистемність застосування і/або невідповідність критерію збалансування інтересів інвестора і регіону преференцій;
- перетікання інвестиційної активності з інших секторів економіки та територій;
- низька технологічність і висока мобільність капіталів;
- недостатній рівень зовнішньої конкурентоспроможності продукції (робіт, послуг) суб'єктів СЕЗ;
- невідповідність видової і покраїнної структури зарубіжних інвестицій специфіці інвестиційної діяльності у окремих сферах економічної діяльності, галузях та регіонах;
- недостатня активність органів господарського управління СЕЗ у залученні зарубіжних і вітчизняних інвестицій;
- некеріваність і хаотичність процесів розбудови територій СЕЗ, зокрема відведення земельних ділянок з надмірним ландшафтним навантаженням та елементами корупційних проявів.

Висновки. Отже, можна зробити такі висновки, що СЕЗ є корисними для стимулювання загального розвитку економіки країн. Невідкладною складовою є жорсткий контроль за їх діяльністю. Особливе значення СЕЗ мають для відродження депресивних, деградуєючих і прикордонних територій. В Україні подібних територій досить багато, а прикордонні регіони належать до найменш розвинених сегментів країни.

Впровадження вільних економічних зон мусить мати під собою певне правове та економічне підґрунтя, щоб їх поява не спричинила зворотний очікуваний ефект. Якщо ж такого підґрунтя не існуватиме, то вільні економічні зони поглинатимуть усі можливі кошти безповоротно і без жодної віддачі.

Список літератури

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Закон України від 13.10.1992 № 2673-XII «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

3. Чмир О. С. Спеціальні (вільні) економічні зони і території пріоритетного розвитку (науково-методичні аспекти) / О. С. Чмир. – К. : "Східний видавничий дім", 2001. – 276 с.
4. Ткаченко Ю.В. Регіональна економічна політика як складова економічного зростання / Ю.В. Ткаченко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі проблеми теорії та практики. – 2012. - № 1 (17) – с. 24-25
5. Сазонець І.Л. Міжнародна інвестиційна діяльність / І.Л. Сазонець, О.А. Джусов, О.М. Созанець. – К.: Центр учбової літератури, 2006. – 297 с.
6. Качан Є. П. Регіональна економіка [Текст] : підручник / за ред. Є. П. Качана. – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 800 с.

Одержано 13.12.12

УДК 336.22

В.П. Кравченко, доц., канд. екон. наук, Н.О. Паламарчук, студ. гр. ФК 09-1
Кіровоградський національний технічний університет

Особливості організації ринку цінних паперів у країнах світу

Стаття присвячена розгляду питань формування в Україні ринку цінних паперів, особливостей організації ринку цінних паперів у розвинутих країнах світу, специфіки функціонування моделі організації вітчизняного фондового ринку

ринки цінних паперів, модель організації ринку цінних паперів, інвестиції, інтеграція

Постановка проблеми та її актуальність. Ринок цінних паперів (фондовий ринок) є багатоаспектною соціально-економічною системою, на основі якої функціонує ринкова економіка в цілому. Він сприяє акумулюванню капіталу для інвестицій у виробничу і соціальну сфери, структурній перебудові економіки, позитивній динаміці розвитку соціальної структури суспільства, підвищенню достатку людини шляхом володіння і вільного розпорядження цінними паперами, психологічній готовності населення до ринкових відносин.

Ринок цінних паперів є найвищою формою розвитку товарно-грошових відносин. При гармонійному розвитку, розвинутій інфраструктурі, налагодженому правовому забезпеченні механізмів захисту інтересів всіх його учасників — інвесторів, емітентів, посередників — він є потужним прискорювачем економічного розвитку будь-якої країни.

На ринках цінних паперів формуються вихідні критерії для оцінки ефективності нових вкладень, здійснюється економічний контроль за діяльністю акціонерних підприємств. Це важливо для захисту підприємництва від наслідків комерційного ризику в сучасних умовах: різких змін у структурі світового господарства, стрибків у динаміці товарних цін, відсоткових ставок, валютних курсів.

Ринки цінних паперів (особливо короткострокових) відіграють важливу роль у регулюванні грошового обігу та кредиту. Досвід останніх десятиріч у країнах Заходу свідчить, що існування розгалуженої мережі ринків цінних паперів у багатьох ситуаціях може стримувати розвиток інфляційних процесів. Це пов'язано з тим, що наявність значної кількості різних цінних паперів допомагає зв'язати частину